

Funktionshinder – Aktivitet – Delaktighet

Kan man mäta delaktighet hos personer
med psykiska funktionshinder?

Rolf Dalin och David Rosenberg

Delaktighet i samhällslivet

- 5 kap 7 § Socialnämnden skall verka för att människor som av fysiska, psykiska eller andra skäl möter betydande svårigheter i sin livsföring får möjlighet att **delta i samhällets gemenskap** och att leva som andra
- **Funktionshinder** - begränsning som en funktionsnedsättning innebär för en person i relation till omgivningen (Socialstyrelsens termbank)

Den medicinska modellen...

...ser funktionshinder som ett problem hos en person, direkt orsakat av sjukdom, skada eller annan hälsobetingelse som kräver medicinsk vård. Vården erbjuds i form av individuell behandling av professionella yrkesutövare. Behandling av funktionshinder syftar till bot eller till anpassning och beteendeförändring hos en person.(ICF)

- **Den sociala modellen** ser funktionshinder huvudsakligen som ett socialt skapat problem och principiellt som en fråga om individers fullständiga integrering i samhället.

- * **“Biopsykosocial” inriktning**

Funktionshinder är inte ett attribut som åsätts en person utan snarare en komplex samling omständigheter, av vilka många är en följd av den sociala miljön. (ICF)

Omsorg eller delaktighet?

- Individens behov?
  - Med hänsyn till deras symtom och begränsningar – vård och omsorg
  - Med hänsyn till dem insatserna som finns
- Delaktighet i samhällsliv?
  - *Delaktighet* är en persons engagemang i en livssituation (ICF)

Delaktighet - Kategoriskalan med fyra steg

Situation – aktuell, kapacitet, önskemål

Livsområde: **Arbete**

	<u>Delaktighet</u>
Ingen aktivitet eller aktivitet utan rehab.-plan ("drop-in")	Mindre delaktighet
Planerad rehabiliteringsaktivitet	
Praktik/subventionerad anställning	
Reguljär anställning	Större delaktighet

Livsområde: **Boende**

	<u>Delaktighet</u>
Utan egen lägenhet, hemlös, på behandlingshem eller gruppboende	Mindre delaktighet
Eget boende med intensivt stöd	
Eget boende med begränsat stöd	
Självständigt boende, ensam eller med andra	Större delaktighet

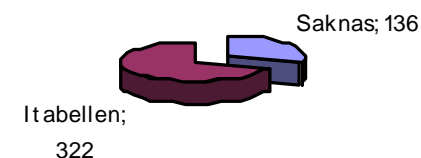
Korstabellen

Arbetslivsdelaktighet, Aktuellt × Kapacitet

Nuvarande arbete	Kapacitet arbete			
	Ingen aktivitet	Planerad verksamhet	Praktik/lönebidrag	Arbete, med/utan stöd
Ingen aktivitet	76	50	32	37
Planerad verksamhet	2	42	18	17
Praktik/lönebidrag	0	1	11	4
Arbete, med/utan stöd	0	0	0	32

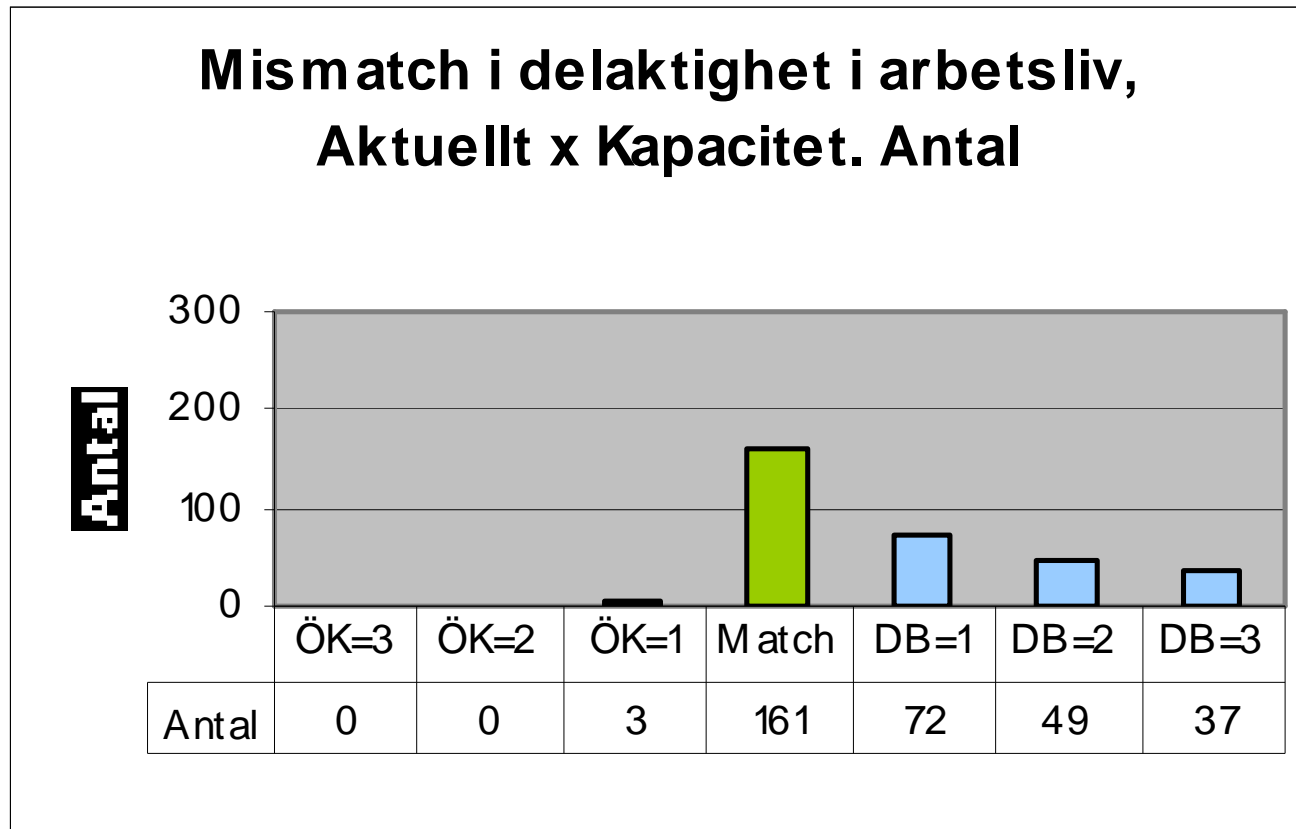
I den andra siffrerad, tredje sifferkolumnen ser vi talet 18 som betyder att 18 av dem som nu deltar i en planerad verksamhet har en kapacitet, enligt personalen, att vara ute i en praktikplats eller lönebidraganställning.

Saknade eller "vet inte"-svar

Reducerad komplexitet

Delaktighet i arbetsliv, mismatch mellan aktuellt och kapacitet

Vi ser t.ex. att 49 av klienterna hade två stegs mismatch av delaktighetsbegränsning

Sammanfattande mått

Delaktighet i arbetsliv; mismatch mellan aktuellt och kapacitet. ÖK-, DB- och total mismatch

Totalt match	Totalt mismatch	Antal stegs mismatch, medel	ÖK-mismatch	Antal stegs ÖK-mismatch, medel	DB-mismatch	Antal stegs PR-mismatch, medel
50 %	50 %	1,8 steg	1 %	1,0 steps	49 %	1,8 steg

DB-mismatch hade ett högt medelvärde för antal steg, 1,8 steg per klient. Lägsta möjliga värde är 1 steg (då all mismatch finns i celler intill diagonalen) och högsta är 3 steg (då all mismatch finns i den cell som är högst uppe t.h. eller längst nere t.v.).

Beskrivning av behov

(tre av fem livsområden)

Livsområde	Total match	Total mismatch	Antal stegs mismatch, medeltal	ÖK-mismatch	Antal stegs ÖK-mismatch, Medeltal	DB-mismatch	Antal stegs DB-mismatch, Medeltal
Arbetsliv, aktuell x kap	50 %	50 %	1,8 steg	1 %	1,0 steg	49 %	1,8 steg
Arbetsliv, aktuell x önsk	43 %	57 %	2,2 steg	2 %	1,0 steg	50 %	2,3 steg
Bostad, aktuell x kap	78 %	22 %	1,1 steg	16 %	1,1 steg	5 %	1,2 steg
Bostad, aktuell x önsk	79 %	21 %	1,2 steg	8 %	1,1 steg	13 %	1,2 steg
Socialt liv, aktuellt x kap	66 %	34 %	1,3 steg	3 %	1,2 steg	31 %	1,3 steg
Socialt liv, aktuellt x önsk	44 %	56 %	1,4 steg	2 %	1,0 steg	54 %	1,4 steg

Vi kan t.ex. se att **49% har kapacitetet** och **50% har en önskemål** att bli mer delaktigt i arbetsliv

Tillbaka till behov...

- Då kapaciteten bekräftar en potential ...
  - ... och önskemålet bekräftar en vilja ...
  - ... och båda överskrider aktuell situation (DB mismatch)
  - ... då har klienten ett behov av ett mer delaktigt liv
- “Participation is emerging as the gold standard of outcome measurement in disability and rehabilitation.” (Seekins, et al. 2007. p. 319)

Delaktighet och återhämtning

- **Fokus: möjligheter**, inte bara begränsningar
- **Delaktighet** kan leda till upplevd tillfredsställelse, känsla av sammanhang.
- Kärnan i **återhämtning** anses vara delaktighet

An approach to measurement and statistical description of participation in community life for people with psychiatric disabilities

Authors: Rolf Dalin ^a; David Rosenberg ^b

Affiliations: ^a Mid Sweden University, Department of Information Technology and Media and Kommunförbundet Västernorrland, FoU-enheten

^b Kommunförbundet Västernorrland, FoU-enheten

DOI: 10.1080/15017410903175693

Publication Frequency: 4 issues per year

Published in: [Scandinavian Journal of Disability Research](#)

First Published on: 11 November 2009

I Västernorrland...

- Utveckla metoden med hänsyn till kommunernas behov
- Interventionsstudier – Utvärdering och uppföljning av projekt och verksamheter
- Ett sätt att mäta delaktigheten som en målsättning i Socialtjänstlagen